

Schulz Margit

Információs rendszer és kommunikáció

A követelménymodul megnevezése:
Közlekedésépítő közös feladatok

A követelménymodul száma: 0597-06 A tartalomelem azonosító száma és célcsoportja: SZT-012-20

INFORMÁCIÓS RENDSZER ÉS KOMMUNIKÁCIÓ

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

- 1.) A 6-os számú főközlekedési út Szigetváron áthaladó átkelési szakaszán a közúti létesítmények megnevezése és helyazonosítása.
- 2.) Telefonon érdeklődő közúthasználó az útvonal járhatóságáról kér információt.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

A MAGYARORSZÁGI ÚTHÁLÓZAT RENDSZERE

A gyorsforgalmi utak és az országos közutak hálózati rendszert alkotnak. Mind az út tulajdonosa, üzemeltetője és használója számára fontos, hogy képes legyen meghatározni adott helyzetét a hálózaton. Ezért a helyazonosítás a hálózat bármely pontjára meghatározott szabályok szerint lehetséges.

Magyarországon az ún. útszám + szelvény szerinti helyazonosítás működik. Ez azt jelenti, hogy minden útnak, van egy száma, és az útvonalon a kiindulási ponttól – ez a hivatkozási pont – a végpont felé 1000 m-enként szelvénytáblákat vagy –köveket találunk, és ezekhez a pontokhoz viszonyítva, rövidebb szakaszokat mérve megadható a tényleges útpont helye.

Jelenleg a 19/1994. (V. 31.) KHVM rendelet határozza meg az útszámozás rendjét a 2. sz. mellékletében.

A számozási rend szektor elvű, az egyszámjegyű főutak osztják szektorokra az országot.

- 1. sz. főút Budapest – Győr – Hegyeshalom
- 2. sz. főút Budapest – Vác – Parassapuszta
 - Az 1 – 2 főutak között van az 1-es szektor.
- 3. sz. főút Budapest – Miskolc – Tornyosnémeti
 - A 2 –3 főutak között van a 2-es szektor.
- 4. sz. főút Budapest – Debrecen – Nyíregyháza – Záhony
 - A 3 – 4 főutak között van a 3-as szektor.
- 5. sz. főút Budapest – Szeged – Röske
 - A 4 – 5 főutak között van a 4-es szektor.

- 6. sz. főút Budapest – Pécs – Barcs
 - Az 5 – 6 főutak között van az 5-ös szektor.
- 7. sz. főút Budapest – Nagykanizsa – Letenye
 - A 6 – 7 főutak között van a 6-os szektor.
- 8. sz. főút Székesfehérvár – Körmend – Szentgotthárd
 - A 7 – 8 főutak között van a 7-es szektor.
 - A 8 – 1 főutak között van a 8-as szektor.

A miniszteri rendelet felsorolja a meglévő és tervezett autópályák és autóutak számozását is. Ez M betűjel plusz egy vagy két számjegy, a szektor számozásához illeszkedően.

Az utaknak kiindulási pontja van, ez a hivatkozási pont. A főutak kiindulási pontja Budapesten, a Clark Ádám téren felállított 0 km pont, kivéve a 8-as út hivatkozási pontját, ami Székesfehérváron van. Minden úton a hivatkozási ponthoz mérve teszik le a szelvénytáblákat/köveket, amelyek a kilométer távolságot mutatják a hivatkozási ponttól. Így minden út esetében a pontos hely szelvény száma a legközelebbi szelvénytáblától/kőtől lemérhető. Szokásos megírási formák: 11-es út 2+303 vagy 2.303 szelvénye – a 11-es út hivatkozási pontjától 2 303 m távolságra lévő pont. Fő vagy pozitív irány: az út vonalas létesítmény, ezért fontos szabályozni, hogy melyik haladási irányt tekintjük főiránynak: ez a növekvő szelvényezés irányával azonos. A pozitív irányba haladó útpályát jobb oldali, az ellentétesen haladót bal oldali pályának nevezzük.

A főutak számozási rendszerének ismertetésekor az országos főutak főiránya szerint vannak felsorolva a településnevek.

Negatív irány a csökkenő szelvényezés szerinti irány, az előző irány ellentéte. (Bal oldali pálya.)

Az országos közutak nyilvántartását, számozási rendjét és a helyazonosítást az Országos Közúti Adatbank regisztrálja és tartja karban. Az utak számozásának változásáról és az új utak számozásának rendjéről a hivatkozott miniszteri rendelet rendelkezik. A kettős helyazonosítás rendszere pontosabbá teszi az útpont megnevezéseket a hivatalos felhasználó számára.

KÖZÚTI INFORMÁCIÓGYŰJTÉS

A közútkezelő szervezet ügyeleti rendszere

A közútkezelő szervezeteknek gondoskodni kell arról, hogy a kezelésében lévő országos közúthálózat közlekedésre alkalmas legyen. A közlekedés biztonságát és zavartalanságát jelentősen befolyásoló körülményektől a közlekedés résztvevőit tájékoztatni kell. Ennek érdekében a közútkezelő megyei vagy regionális központjában 24 órás folyamatos információs szolgálat (diszpécser szolgálat) működik. A téli időszak (november 1-től március 31-ig) a közútkezelésben különleges időszak, az üzemmnökségi telephelyeken is működik ügyeleti szolgálat. Különleges helyzetben, vezetői döntés szerint a telephelyi ügyeleti szolgálat más időpontban, szükség szerint működtethető. Az ügyeleti szolgálat az ÚTINFORM részére naponta, meghatározott gyakorisággal és tartalommal összefoglaló jelentést továbbít. Rendkívüli események, súlyos balesetek, katasztrófák bekövetkezése esetén azonnal értesíti az ÚTINFORM-ot. A rendszer számítógépes hálózati rendszerrel, telefon és telefax kapcsolatban is működik.

Az ügyeletesek a beérkezett és továbbított információkról eseményszerű naplót vezetnek. Az ügyelet hatásköre a mérnökség közúthálózatára terjed ki.

ÚTINFORM: az országos közúti információs központ szolgálata egész évben folyamatos. Elérhetősége: www.kozut.hu.

Budapest közlekedéséről a FŐVINFORM nyújt szolgáltatást.

A közúti információgyűjtés fajtái

Statikus adatok

Az úthálózat műszaki, minőségi, forgalmi adatai, beleértve a hidak, vasúti keresztezések adatai is, melyek gyűjtését és folyamatos adatkarbantartását az Országos Közúti Adatbank működési szabályzata című ÚT 2-0.002 számú Útügyi Műszaki Előírás szabályozza.

Dinamikus adatok

A közúti forgalom folyamatosan változó, ennek biztonságát és zavartalanságát jelentősen befolyásoló körülmények jelentik a dinamikus adatsort. Ez az adatsor a közlekedésben részt vevők és a közutat üzemeltetők munkavégzéséhez szükséges tájékoztatást is szolgáltat. Veszélyhelyzet elhárítását, katasztrófa esetén általános lakossági tájékoztatást és a mentés hatékonyságát segítik.

A közúti közlekedést befolyásoló tényezők

Forgalmi körülmények

- Erős forgalom (egy sávon, egy irányban 20-nál több jármű/perc),
- közepes forgalom (egy sávon egy irányban 10-20 jármű/perc),
- gyenge forgalom (egy sávban, egy irányban kevesebb mint 10 jármű/perc).

Forgalomkorlátozások a közúton

Korlátozásnak nevezzük, ha a közúton valamely körülmény akadályozza a szolgáltatás zavartalanságát.

A korlátozás oka lehet:

- Munkavégzés a közút üzemeltetésével, fenntartásával, fejlesztésével összefüggésben, a közúton vagy közvetlen környezetében. A munkavégzést végrehajtó elkorlátozza a területet és ezzel a forgalom nem a szokásos útvonalat veszi igénybe.
- Idegen, nem a közútkezeléshez tartozó munkavégzés, pl. közműépítés. Bejelentési kötelezettsége van a közút üzemeltetője felé, a kezdésről, a mértékéről és a végéről. Elkorlátozott területen történik az építkezés.
- Útállapot, időjárás: az útburkolat síkossága, köd, hóesés, hófúvás, zivatar, jégeső, árvíz okozta zavarok.
- Egyéb esemény, rendezvény: közúton történő olyan események, amelyek hatással vannak a közlekedés zavartalanságára: pl. baleset, tömeges baleset; közúti üzemmel kapcsolatos esemény, pl. forgalomszámlálás; sportesemény, tömegrendezvény, felvonulás.

Az ÚTINFORM számára jelenteni kell a korlátozások adatait:

- A korlátozás helyazonosítását: az út számát, nevét, a település (a legközelebbi) nevét, a kezdő és befejező szelvéyszámot. Külön fel kell hívni a figyelmet, hogy a korlátozás hídon van, jelenteni kell a híd nevét és az áthidalt akadály jellegét.
- A jelentés minőségét meg kell adni, ez lehet:
 - előjelzés csak a tényleges kezdéskor,
 - csak a tényleges befejezéskor leadott jelentés,
 - jelentés a tényleges kezdéskor és befejezéskor,
 - jelentés a tényleges kezdéskor és a várható befejezéskor.
- Napszakra és időintervallumra vonatkozó jelentés: egész napos, este, illetve éjszaka, napközben, több napig elhúzódóan.
- A korlátozás mértéke lehet:
 - teljes (ekkor meg kell adni a terelőútvonal helyét),
 - félpályás útlezárás,
 - útszűkület.
- A korlátozás jellege lehet sebességkorlátozás vagy súlykorlátozás.
- A korlátozás igényelhet forgalomirányítást, ami lehet:
 - jelzőlámpás,
 - jelzőőr által irányított forgalom,
 - jelzőtáblákkal irányított forgalom,
 - rendőri irányítás.
- Szükséges jelenteni a korlátozás okozta torlódás hosszát, irányát és azt, hogy várhatóan mennyire akadályozza a haladást.

Időjárás, út- és látási viszonyok

Jelenteni kell az időjárási jelenség

- megnevezését: eső, hó, szélvihar, köd stb.,
- helyazonosítást: az út számának vagy a területnek a megadása, országos vagy körzeti jelenség, veszélyeztetett település(ek),
- meg kell adni a látótávolságot.

TÉLI ÚTÜZEMELTETÉS INFORMÁCIÓSZOLGÁLTATÁSA

A munkavégzés körülményeiről

A közutat üzemeltetők munkáját segíti a síkosságmentesítésre szolgáló anyagfelhasználásra vonatkozó információk, valamint a dolgozókra és a munkagépekre vonatkozó adatok, amelyeket a diszpécser dokumentál.

Útállapotról és időjárásról

Az útállapotra és időjárásra jellemző adatok:

- a főutak, mellékutak burkolata (száraz, hókásás, szózott, nedves, letaposott hó, friss hóval borított),
- relatív páratartalom (%),
- légnyomás (hPa),
- hőmérséklet ($\pm \dots$ °C-tól $\pm \dots$ °C-ig, a meteorológiai szolgálat előírásainak megfelelően, a telephelyen elhelyezett hőmérők az előírt szolgálat időben leolvasott értékeinek minimum és maximum értéke),
- az út melletti átlagos hóvastagság (cm),
- friss hó vastagsága (cm),
- csapadék (jellege, intenzitása, bekövetkezett vagy várható),
- látási viszonyok:
 - jó: 500 m felett,
 - párás: 300–500 m között,
 - közepes: 100–300 m között,
 - rossz: kevesebb 100 m-nél,
- foltokban ködös,
- por-, füstfelhő,
- szélirány,
- szélereősség:
 - szélcsend: 0–9 km/h,
 - gyenge: 10–29 km/h,
 - közepes: 30–39 km/h,
 - erős: 40–59 km/h,
 - viharos: 60 km/h felett.

A KÖZÚTKEZELŐ ÁLTAL GYŰJTÖTT ÉS SZOLGÁLTATANDÓ INFORMÁCIÓK FORRÁSAI

Saját információforrások

A közútkezelő kötelező feladataiból következően információhoz jut saját forrásból:

- úttellenőri szolgálatot működtet és ennek jelentéseit feldolgozza,
- a szervezett napi munkavégzés során közvetlenül információkhoz jut, ebből továbbítja az előírás szerinti információkat,
- a dolgozói útbeutazások során szerzett információk,
- a forgalomirányító központokból gyűjtött információk,
- a telepített meteorológiai és útállapot-ellenőrző állomások információi,
- a burkolatba épített forgalomérzékelő detektorok figyelése.

Külső információforrások

- Rendőrség, határőrség,
- tűzoltóság,
- közutakon munkát végző kivitelezők,
- vám- és pénzügyőrség,
- kompok üzemeltetői,
- rendezvények szervezői,
- mentők,
- közművek kezelői,
- tömegközlekedési vállalatok,
- társ közútkezelők,
- lakosság, önkormányzat,
- Országos Meteorológiai Szolgálat (szerződés szerint).

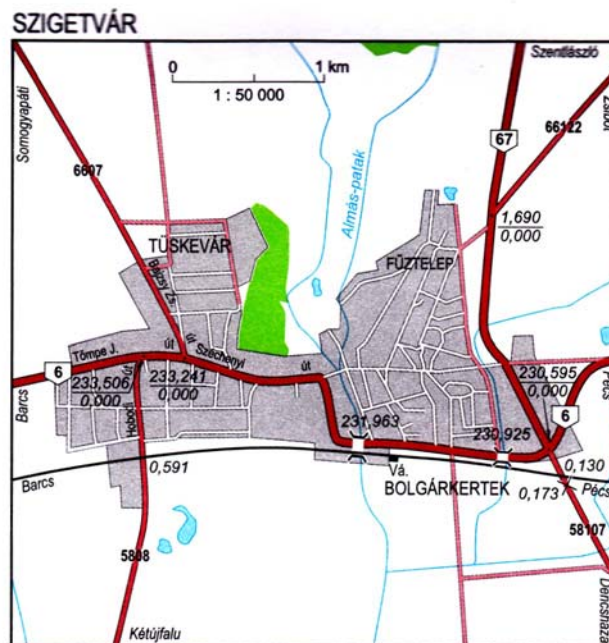
TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1. Egyéni munkával tanulmányozza a szakmai információtartalomban leírtakat!
2. Egyéni munkával és tanári segítséggel tanulmányozza a 19/1994. (V. 31.) KHVM rendelet 2. sz. mellékletét!
3. Egyéni munkával és tanári segítséggel tanulmányozza az ÚT 2-0.007 Országos közutak nyilvántartása c. Útügyi Műszaki Előírást!
4. Egyéni munkával és tanári segítséggel tanulmányozza az ÚT 2-0.006 Az ÚTINFORM számára történő számítógépes információszolgáltatás módját és rendjét!

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

A térképvázlat (1. ábra) információi szerint sorolja fel, hogy a 6-os számú főközlekedési út Szigetváron áthaladó átkelési szakaszán milyen szelvényzámmal jelzett közúti létesítményt talál!

1. ábra

2. feladat

Ismertesse a válaszban felmerülő fogalmak jelentését!

Telefonbeszélgetés, május hónapban:

- Jó napot kívánok, XY vagyok. Holnap szeretnék autóval Budapestről Balkányba utazni. Érdeklődöm, van-e valamilyen utazást akadályozó körülmény az útvonalon.

ÚTINFORM válasz:

- Jó napot kívánok, Z vagyok, az ÚTINFORM munkatársa. A holnapi napra a meteorológiai előrejelzés jó utazási körülményekről tájékoztat, napfényes, esőmentes napot ígér. A kérdéses útvonalon a forgalmi körülmények nem ígérkeznek zavartalannak. Az M3 autópálya jobb oldali pályarészét Mezőkövesd és az M30 leágazás között felújítják, ezért a forgalmat a bal pályára terelik és sebességkorlátozás van érvényben. Torlódásra kell számítani, a menetideje várhatóan 20 perccel meghosszabbodik.

A 4102 úton Nagykálló déli közigazgatási határától Biriig, 3 km hosszon a bal pályán kiépített elkorlátozás várható, a közútkezelő növényzetgondozási munkát végez. A forgalom jelzőlámpás vezérléssel, váltakozva haladhat, sebességkorlátozás mellett. A menetideje várhatóan 20 perccel hosszabb lehet a zavartalan haladáshoz képest.

a) Ismertesse a következő fogalmakat:

- M3 autópálya,

- terelés a bal pályára,

- sebességkorlátozás,

- 4102 út,

- elkorlátozás.

b) Mondjon véleményt az elhangzott információkról!

3. feladat

Telefonbeszélgetés január hónapban:

- Jó napot kívánok! XY vagyok. Holnap kellene Székesfehérvárról Szombathelyre utaznom. Érdeklődöm a várható utazási körülményekről.

Válasz:

- Jó napot kívánok, Z vagyok az ÚTINFORM munkatársa.

Székesfehérvár környékén ma egész nap havazott és a meteorológiai előrejelzés szerint holnap is havazni fog, sőt feltámad a szél. Az egész jelzett dunántúli térségben az elmúlt napokban havazott, nagy mennyiségű hó borítja az utakat, a közútkezelők folyamatosan dolgoznak a járhatóság érdekében. A 8 út jelenleg havas, hókásás, egy nyomon járható. A további havazás és a várható szél miatt ha lehet, halassza el az utazást. Ha mégis elindul, hosszú menetidőre számíton.

Mondjon véleményt a kapott információkról!

MEGOLDÁSOK

1. feladat

útkereszteződés	6-os út 230.595 szelvény
útkereszteződés	67-es út 0.000 szelvény
útkereszteződés	58107 sz. út 0.000 szelvény
élővíz áthidalás	6-os út 230.925 szelvény
élővíz áthidalás	6-os út 231.963 szelvény
útcsatlakozás a pozitív irány szerint	6-os út 233.241 szelvény
útcsatlakozás a pozitív irány szerint	6607 út 0.000 szelvény
útcsatlakozás a negatív irány szerint	6-os út 233.506 szelvény
útcsatlakozás a negatív irány szerint	5808 út 0.000 szelvény

2. feladat

- M3 autópálya: Budapest – Nyíregyháza útvonalon kétszer két forgalmi sávval és kétoldali leállósávval, külön szintű csomópontokkal kiépített főközlekedési útvonal
- Terelés a bal pályára: Nagy sebességű (80 km/h) járhatósággal kiépített terelőútvonal, amely a jobb pálya két forgalmi sávját átviszi a bal pálya két forgalmi sáv plusz leállósáv szélességű pályára. A terelés hosszán az autópálya jellemzők megszűnnek (nincs elválasztó sáv), ezért sebességkorlátozással járható az útszakasz
- Sebességkorlátozás: ideiglenes jelzőtáblával jelzett megengedett sebesség, ami alacsonyabb az útvonal egyébként megengedett sebességénél
- 4102 út: alsórendű út Nyíregyháza és Nyíradony között a 4-es szektorban
- Elkorlátozás: a közúton munkavégzés vagy egyéb ok miatt kiépített terület, amit a forgalom ideiglenesen nem vehet igénybe. A kiépítés hossza, módja és körülményei teszik lehetővé a forgalom elhaladását az elkorlátozás mellett. A jelzőlámpás biztosítás azt jelenti, hogy a fél pályán jelzőlámpával irányítják az áthaladási elsőbbséget.

A tájékoztatás kimerítő és teljeskörű volt. Felkészített a különleges helyzetekre és ezzel lehetővé tette a közúthasználó részére, hogy azt vállalja-e vagy más útvonalat választ.

3. feladat

A tájékoztatás teljeskörű volt a meteorológiai viszonyok tekintetében. Semmi információt nem adott a forgalom és a téli útüzemeltetés (járhatóság, munkagépek mozgása) tekintetében.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

19/1994. (V. 31.) sz. KHVM rendelet

ÚT 2-0.007 Országos közutak nyilvántartása

ÚT 2-0.006 Az ÚTINFORM számára történő számítógépes információszolgáltatás módja és rendje

AJÁNLOTT IRODALOM

ÚT 2-0.008 Országos közutak nyilvántartása, közúti hidak helyazonosítása

ÚT 2-0.002 Az Országos Közúti Adatbank működési rendje

A(z) 0597-06 modul 012-es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
30 óra

MUNKATANKMUNKAANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1–2008–0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.
Telefon: (1) 210–1065, Fax: (1) 210–1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató

MUNKKANYAG